

PRAMENY K NĚMECKÉMU OBYVATELSTVU, ČESKO-NĚMECKÝM VZTAHŮM A HISTORII POHRANIČÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH V LETECH 1918 – 1989

Odborná literatura (monografie):

ARBURG, Adrian von – DVOŘÁK, Tomáš – KOVAŘÍK, David a kol.: Německy mluvící obyvatelstvo v Československu po roce 1945. Stav bádání – Prameny – Metody – Perspektivy. Brno 2010.

BARTOŠ, Josef: Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938–1945. Praha 1986.

BENEŠ, Zdeněk – KUKLÍK, Jan – KURAL, Václav – KVAČEK, Robert – PAVLÍČEK, Václav – PEŠEK, Jiří – PETRÁŠ, René – RADVANSKÝ, Zdeněk: Rozumět dějinám. Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848 – 1948. Praha 2002.

BERAN, Ladislav Josef: Odepřená integrace: Systémová analýza sudetoněmecké politiky v Československé republice 1918–1938. Praha 2009.

BIMAN, Stanislav – CÍLEK, Roman: Poslední mrtví, první živí. Ústí nad Labem 1989.

BRANDES, Detlef: Cesta k vyhnání 1938–1945. Plány a rozhodnutí o „transferu“ Němců z Československa a z Polska. Praha 2002.

BRANDES, Detlef: Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945. Praha 2000.

BRANDES, Detlef: Sudetští Němci v krizovém roce 1938. Praha 2012.

BROKLOVÁ, Eva – KŘEN, Jan (ed.): Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století. Praha 1998.

BRÜGEL, Johann Wolfgang: Češi a Němci 1918–1938. Praha 2006.

BRÜGEL, Johann Wolfgang: Češi a Němci 1939–1946. Praha 2008.

BRYANT, Chad: Praha v černém: Nacistická vláda a český nacionalismus. Praha 2012.

CĚSAR, Jaroslav – ČERNÝ, Bohumil: politika německých buržoazních stran v Československu v letech 1918-1938 (2. díly). Praha 1962.

ČAPKA, František – SLEZÁK, Lubomír – VACULÍK, Jaroslav: Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce. Brno 2005.

ČAPKOVÁ, Kateřina: Češi, Němci, Židé? Národní identita Židů v Čechách 1918-1938. Praha 2005.

DVOŘÁK, Tomáš: Vnitřní odsun 1947–1953. Závěrečná fáze “očisty pohraničí” v politických a společenských souvislostech poválečného Československa. Brno 2012.

FAJMON, Hynek – HLOUŠKOVÁ, Kateřina (ed.): Konec soužití Čechů a Němců v Československu. Sborník k 60. výročí ukončení II. světové války. Brno 2006.

FROMMER, Benjamin: Národní očista: Retribuce v poválečném Československu. Praha 2010.

GEBEL, Ralf: „Heim ins Reich!“ Konrad Henlein und der Reichsgau Sudetenland (1938–1945). München 1999.

GLETTLER, Monika – LIPTÁK, Ľubomír – MÍŠKOVÁ, Alena (ed.): Nacionálno-socialistický systém vlády. Ríšska župa Sudety, Protektorát Čechy a Morava, Slovensko. Bratislava 2002.

HAHNOVÁ, Eva – HAHN, Hans: Sudetoněmecká vzpomínání a zapomínání. Praha 2002.

JAWORSKI, Rudolf: Na stráži němectví nebo v postavení menšiny? Sudetoněmecký národnostní boj ve vztazích Výmarské republiky a ČSR. Praha 2004.

KITTEL, Manfred – MÖLLER, Horst – PEŠEK, Jiří – TŮMA, Oldřich (ed.): německé menšiny v právních normách 1938-1948. Československo ve srovnání s vybranými evropskými zeměmi. Praha 2006.

KOVÁČ, Dušan – HOENSCH, Jörg K. (ed.): Ztroskotání spolužití. Češi, Němci a Slováci v první republice 1918–1939. Praha 1993.

KREISSLOVÁ, Sandra – NOVOTNÝ, Lukáš: Kulturní život německé menšiny v české republice. Praha 2015.

KUKLÍK, Jan: Mýty a realita tak zvaných Benešových dekretů. Dekrety prezidenta republiky 1940-1945. Praha 2002.

KURAL, Václav: Konflikt místo společenství? Češi a Němci v československém státě 1918–1938. Praha 1993.

KURAL, Václav: Místo společenství – konflikt! Češi a Němci ve Velkoněmecké říši a cesta k odsunu (1938–1945). Praha 1994.

KURAL, Václav – RADVANSKÝ, Zdeněk a kol.: „Sudety“ pod hákovým křížem. Ústí nad Labem 2002.

KUČERA, Jaroslav: Odsun nebo vyhnání? Sudetští Němci v Československu v letech 1945 – 1946. Jinočany 1992.

LEMBERG, Hans: Porozumění. Češi – Němci – východní Evropa 1848 – 1948. Praha 1999.

MAJEWSKI, Piotr: Sudetští Němci 1848 – 1948. Dějiny jednoho nacionalismu. Brno 2014.

OKURKA, Tomáš (ed.): Zapomenutí hrdinové. Němečtí odpůrci nacismu v českých zemích. Ústí nad Labem 2008.

PERZI, Niklas: Die Beneš-Dekrete. Eine europäische Tragödie. St. Pölten 2003.

RADVANSKÝ, Zdeněk (ed.): Historie okupovaného pohraničí 1938–1945. 12 sv. Ústí nad Labem 1998–2006.

RICHTER, Karel: Sudety. Praha 2016.

ŘEZÁNKOVÁ, Ivona – KURAL, Václav (ed.): Cesta do katastrofy. Československo-německé vztahy 1938–1947. Praha 1993.

SEIBT, Ferdinand: Německo a Češi. Praha 1996.

SLÁDEK, Milan: Němci v Čechách. Německá menšina v českých zemích a Československu 1848-1946. Praha 2002.

SPURNÝ, Matěj: Nejsou jako my. Česká společnost a menšiny v pohraničí (1945–1960). Praha 2011.

STANĚK, Tomáš: Odsun Němců z Československa 1945–1947. Praha 1991.

STANĚK, Tomáš: Německá menšina v Českých zemích 1948-1989. Praha 1993.

STANĚK, Tomáš: Poválečné excesy v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování. Praha 2005.

ŠEBEK, Jaroslav: Mezi křížem a národem. Politické prostředí sudetoněmeckého katolicismu v meziválečném Československu. Brno 2006.

TESAŘ, Jan: Mnichovský komplex. Jeho příčiny a důsledky. Praha 2014.

VONDROVÁ, Jitka (ed.): Češi a sudetoněmecká otázka 1939–1945. Praha 1994.

WIEDEMANN, Andreas: „Pojď s námi budovat pohraničí“. Osidlování a proměna obyvatelstva bývalých Sudet 1945 – 1952. Praha 2016.

ZIMMERMANN, Volker: Sudetští Němci v nacistickém státě. Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938–1945). Praha 2001.

Publikované dokumenty, edice:

ARBURG, Adrian von – STANĚK, Tomáš (ed.): Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. Dokumenty z českých archivů. Díl I. Češi a Němci do roku 1945. Úvod k edici. Středokluky 2010.

ARBURG, Adrian von – STANĚK, Tomáš (ed.): Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. Dokumenty z českých archivů. Díl II/1. Duben–srpen/září 1945. „Divoký odsun“ a počátky osídlování. Středokluky 2011.

ARBURG, Adrian von – STANĚK, Tomáš (ed.): Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951. Dokumenty z českých archivů. Díl II/3. Akty hromadného násilí v roce 1945 a jejich vyšetřování. Středokluky 2010.

BENEŠ, Edvard: Odsun Němců z Československa. Výbor z Pamětí, projevů a dokumentů 1940-1947. K vydání připravil Karel Novotný. Praha 1996 (2. vydání 2002).

ČELOVSKÝ, Boris (ed.): So oder so. Řešení české otázky podle německých dokumentů 1933-1945. Šenov u Ostravy 1997 (2. vydání 2002).

ČERNÝ, Bohumil – KŘEN, Jan – KURAL, Václav – OTÁHAL, Milan (edd.): Češi, Němci, odsun. Diskuze nezávislých historiků. Praha 1990.

DAŇKOVÁ, Iva (red.): Svědkové zamlčené minulosti, sv. 1, 2. Praha 1995, 1996.

DĚDINOVÁ, Sidonie (ed.): Slyšme i druhou stranu. Dokumenty o vyhnání Němců z českých zemí. České Budějovice 1991.

HABEL, Fritz Peter (ed.): Dokumente zur Sudetendfrage. München 1984.

HAJDU, Vavro – LÍSKA, Ladislav – ŠNEJDÁREK, Antonín (edd.): Německá otázka 1945-1963. Dokumenty a materiály. Praha 1964.

HARNA, Josef – ŠEBEK, Jaroslav (edd.): Státní politika vůči německé menšině v období konsolidace politické moci v Československu v letech 1918-1920. Praha 2002.

JECH, Karel (ed.): Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky. Studie a dokumenty 1940-1945. Brno 2003.

KRÁL, Václav (ed.): Die Deutschen in der Tschechoslowakei 1933-1947. Dokumentensammlung. Praha 1964.

MEJDROVÁ, Hana (ed.): Trpký úděl. Výbor dokumentů k dějinám německé sociální demokracie v ČSR v letech 1937-1948. Praha 1997.

VONDROVÁ, Jitka (ed.): Češi a sudetoněmecká otázka 1939-1945. Praha 1994.

Memoárová literatura, publikované vzpomínky, dobová literatura a svědectví:

ALTHAMMER – ŠKORÍČKOVÁ, Eva: Češi jsou vlastně docela milí...česko-německé vzpomínky (2004)

BEER, Fritz: A tys na Němce střílel, dědo? (2002)

ECKELT, Gerda: Kde domov můj (1998)

ENGELMANN, Isa: Návrat pod zelenou střechu (2004)

MAREŠ, Michal: Ze vzpomínek anarchisty, reportéra a válečného zločince (1999)

JESENSKÁ, Milena: Nad naše síly. Češi, Židé a Němci 1937-1939 (1997)

PIVERKA, Walter: Býti Němcem – Deutsch zu sein (2006)

SCHNITTNER, Rudolf: Jsem zkrátka Sudeťák. Dvanáct dopisů Jendovi (2006)

SIGMUND, Hubert: Dům v Stecherově ulici. Vzpomínky na dětství v Sudetech (2006)

WUFFEN, Barbara von: Urny plné medu. Česká země – výprava do ztraceného času (2001)

RÁDL, Emanuel: Válka Čechů s Němci (1993)

Publikované životopisné rozhovory:

ČERMÁKOVÁ, Barbora – WEBER, David (edd.): Československu věrni zůstali. Životopisné rozhovory s německými antifašisty. Praha 2008.

NOSKOVÁ, Jana: „Měla jsem moc krásné dětství“. Vzpomínky německých obyvatel Brna na dětství a mládí ve 20. až 40. letech 20 století. Brno 2013.

NOSKOVÁ, Jana: Proč to vyprávím. První polovina 20 století v písemných vzpomínkách německých obyvatel Brna. Brno 2016.

SCHOLL-SCHNEIDER, Sarah – SCHNEIDER, Miroslav – SPURNÝ, Matěj (edd.): Sudetské příběhy (vyhnanci – starousedlíci – osídlenci). Praha 2010.

SPURNÝ, Matěj (ed.): Sudetoněmecké osudy. Domažlice 2006.

Vyhnání a život Čechů v pohraničí 1938-1945. Vzpomínky II. (příloha sborníku Historie okupovaného pohraničí 1938-1945). Praha 1999.

WAGNEROVÁ, Alena (ed.): A zapomenuti vejdemo do dějin. Němci proti Hitlerovi. Životní příběhy německých odpůrců nacismu v Československu. Praha 2010.

WAGNEROVÁ, Alena: Neodsunuté vzpomínky. Česká zkušenost pohraničí. Praha 2001.

WAGNEROVÁ, Alena: Odsunuté vzpomínky. Z vyprávění mých sudetoněmeckých generačních vrstevníků. Praha 1993

Celovečerní filmy, televizní inscenace a divadelní záznamy s česko-německou tematikou:

Adelheid (1969)
Anděl blažené smrti (1965)
Boží duha (2007)
Cukrová bouda (1980)
Der Lebensborn. Pramen života (2000)
Démanty noci (1964)
Dny zrady (1973)
Habermannův mlýn (2010)
Kočár do Vídně (1966)
Krev zmizelého (film 2005, televizní seriál 2006)
Muži bez křídel (1946)
Musíme si pomáhat (2000)
Na rozchodnou (2008)
Nástup (1952)
Nikdo nic neví (1947)
Noční host (1961)
Oznamuje se láskám vašim (1988)
Praha nultá hodina (1962)
Přisahám a slibuji (televizní seriál, 1990)
Ročník jedenadvacet (1957)
Sedm dní hříchu (2012)
Smrt si říká Engelchen (1963)
Svět nic neví (1987)
Uloupená hranice (1947)
Ves v pohraničí (1948)
Vlak dětství a naděje (televizní seriál, 1985)
Vyhnání Gerty Schnirch (divadelní záznam, 2016)
Výstřely v Mariánských Lázních (1973)
Zánik samoty Berhof (1983)
Zdivočelá země I. (televizní seriál 1997)